

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **A. B.**
státní příslušnost: X
t. č. pobyt: X
oba zastoupeni Mgr. Helenou Pindejovou, advokátkou
se sídlem Milady Horákové 13, 602 00 Brno

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky**
se sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 11. 2021, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA21-R2-2019-II,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 11. 2021, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA21-R2-2019-II, se *ruší* a věc se *vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je *povinen* zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 10.200 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právní zástupkyně žalobců na bankovní účet č. X.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Předmětem sporu je zákonnost rozhodnutí o opětovném neudělení mezinárodní ochrany žalobci. Krajský soud čelil otázce, zda jeho hrozící odvod do armády má relevanci pro udělení mezinárodní ochrany. A zda žalovaný dostatečně respektoval právní názor

krajského soudu, který již jednou zrušil rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany žalobci.

II. Rozhodnutí žalovaného a dosavadní průběh řízení

2. Žádost o mezinárodní ochranu podala jménem žalobce jeho matka dne 22. 7. 2019. Předtím je do ČR vrátily německé orgány v rámci tzv. dublinského nařízení. Žalobce byl v té době nezletilý. Žalovaný proto provedl pohovor pouze s jeho matkou. Ta uvedla, že v prosinci 2017 vycestovala do Německa kvůli svému staršímu synovi, který se tam léčil s leukémií. V lednu 2018 ale zemřel. Její manžel se spolu se žalobcem proto za ní vydali z Arménie do Německa, aby mohli být na pohřbu. Po smrti bratra měla máma žalobce vážné psychické problémy. Vedly k její hospitalizaci na psychiatrii. Předtím než onemocněl, staršího syna bratra žalobce povolali do armády. Zažil válku mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Bezprostředně poté onemocněl. Podle německého odborníka, který jej léčil, mohla být takto rychle postupující nemoc důsledkem jeho zážitků z války. Otec žalobce proto v roce 2017 podal stížnost na arménské ministerstvo obrany. Výsledkem bylo, že muži ve vojenských uniformách unesli žalobce. Jeho matka podle svých slov v té době již byla v Německu. Podrobnosti proto nezná. Žalobce byl asi dva dny zavřený v odlehlém bytě. Pustili ho, až jeho otec vzal zpět svou stížnost.
3. Matka žalobce při pohovu uvedla, že se obává povolání žalobce do armády, jakmile dosáhne 18 let. Nechce o něj přijít tak, jako přišla o staršího syna. Otec žalobce při pohovoru k jeho žádosti uváděl, že se obává odeslání žalobce ke službě na hranici s Ázerbájdžánem. Pokud v Arménii člověk nemá peníze, aby někoho podplatil, skončí právě na této hranici. Denně tam umírají vojáci. Rodiče žalobce však veškeré finance utratili za léčbu staršího syna.
4. Rozhodnutím ze dne 17. 1. 2020, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA05-2019, žalovaný rozhodl o neudělení mezinárodní ochrany žalobci a jeho matce podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu („zákon o azylu“). K obavám z odvodu žalobce do armády žalovaný uvedl, že branná povinnost je legitimní občanskou povinností a není důvodem pro udělení azylu. Navíc žalobci bylo v době vydání rozhodnutí pouze 16 let. Odvod mu proto bezprostředně nehrozil.
5. Toto rozhodnutí poté zrušil krajský soud rozsudkem ze dne 10. 2. 2021, č. j. 41 Az 12/2020-31 („zrušující rozsudek“). Vyčetl žalovanému, že si neobstaral dostatek informací o zemi původu týkajících se povinné vojenské služby v Arménii. Krajský soud připustil, že odmítání povinné vojenské služby není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Dodal však, že z tohoto obecného pravidla existuje řada výjimek. Informace, které měl žalovaný ve spisu, odpovídaly tvrzením žalobcova otce o tom, že v případě mladých branců z chudších rodin, hrozí v rámci výkonu povinné vojenské služby jejich nasazení do životu nebezpečných oblastí na linii dotyku mezi Arménií a Ázerbájdžánem, zatímco synové z movitých rodin slouží na vojně v oblastech nedaleko od hlavního města. Krajský soud žalovanému vytýkal, že se touto skutečností nezabýval. Blíže nezkoumal, zda podmínky výkonu vojenské služby nejsou v praxi diskriminační a zda nehrozí, že by se žalobce musel při výkonu vojenské služby účastnit bojových akcí, které odporují mezinárodnímu právu. Zároveň krajský soud upozornil, že pro posouzení věci není podstatné, že žalobce doposud neobdržel povolávací rozkaz. Důležité naopak bylo posoudit, zda mu po dovršení 18 let podle příslušných arménských zákonů odvod reálně hrozí nebo ne.

6. Žalovaný poté již vedl samostatné řízení se žalobcem, který mezitím dosáhl zletilosti. Stejně tak vedl samostatné řízení s jeho matkou. Se žalobcem provedl pohovor. Žalobce mluvil mimo jiné o svém únosu v souvislosti se stížností, kterou podal jeho otec. Proběhlo to tak, že mu nějaký muž řekl, že žalobcův otec chce, aby jej odvezl do nemocnice za bratrem. Žalobce proto nastoupil do auta. Odvezli jej do nějakého domu s ostrahou. Dávali mu tam jíst a pít. Báł se. Proto se nesnažil utéct. Na upozornění správního orgánu, že žalobcova matka tvrdila, že k únosu došlo až v době, kdy již byla v Německu, žalobce uvedl, že to tak nebylo. Jeho matka je dezorientovaná a její psychický stav je špatný.
7. Žalobce dodal, že se v případě návrtu do vlasti obává nástupu do armády. Už kontaktovali jeho sestru a ptali se jí na něj. Žalobce nechce dopadnout stejně jako jeho bratr. V Arménii pokračuje válka s Ázerbájdžánem, na hranici umírají vojáci. Oficiální povolávací rozkaz zatím nedostal, pouze se komunitní strážník vyptával jeho sestry. Aby dostal povolávací rozkaz, musel by absolvovat lékařské vyšetření. Jeho sestra dvakrát dostala dopis z magistrátu, aby se žalobce na vyšetření dostavil. Vojenská služba podle žalobce probíhá tak, že člověk dostane povolávací rozkaz, kde je uvedeno, kdy se má dostavit do sběrného střediska a tam se zvolí, ve které složce bude sloužit. Poté je 45 dní výcvik. Následně jde branec na hranice do bezprostřední blízkosti ázerbájdžánských pozic. Konkrétní místo služby se losuje. V praxi jde většina lidí na válečné pozice. Tyto informace žalobce čerpá z internetu a od známých. Žalobce se nechce účastnit vojenské služby, protože odmítá sloužit v nesmyslné válce. Nechce, aby dopadl stejně jako jeho bratr. Na podporu svých tvrzení žalobce doložil články z internetových stránek arménského ministerstva obrany o situaci na hranicích. Ty mluví o tom, že se tam i nadále bojuje a že tam umírají vojáci.
8. Rozhodnutím ze dne 9. 11. 2021, č. j. OAM-656/ZA-ZA11-ZA21-R2-2019-II („rozhodnutí žalovaného“), žalovaný opět neudělil žalobci mezinárodní ochranu. K jeho obavě z povolání do armády uvedl, že výkon branné povinnosti je legitimní požadavek státu i podle mezinárodních smluv. Odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49, podle které odmítání nástupu k výkonu vojenské služby nelze bez dalšího považovat za důvod pro udělení azylu, obzvláště pokud se nepojí s reálně projevovaným politickým nebo náboženským přesvědčením. Dále žalovaný odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, podle kterého odmítání vojenské služby nezakládá pronásledování ani v případě, že by se výkon vojenské služby pojil s rizikem účasti při bojových akcích. Důvodem odmítání základní vojenské služby žalobcem není jeho politické či náboženské přesvědčení, ale strach, že by jej poslali do války. To ale není z pohledu zákona o azylu relevantní. Žalobce navíc doposud neobdržel povolávací rozkaz ani neabsolvoval vstupní lékařskou prohlídku. Z jeho vyjádření také plyne, že o tom, kde bude branec nakonec sloužit, rozhoduje los a nikoliv majetkové poměry, jak v minulosti tvrdil jeho otec.
9. Žalovaný odkázal na zprávu BFA, *Arménie: Vojenská služba a odvody* ze dne 17. 9. 2020, podle níž v Arménii existuje možnost požádat o osvobození nebo zproštění vojenské služby a absolvování civilní služby. Také existuje komplexní systém zákonných záruk a ochranných mechanismů, které chrání práva povolaných branců, např. možnost podat stížnost arménskému ombudsmanovi nebo ministerstvu obrany. Existuje také náhradní vojenská služba v podobě alternativní vojenské služby nebo alternativní pracovní služby vykonávané mimo ozbrojené síly. Žalobce proto má možnost se v případě návrtu do vlasti vyhnout nástupu na základní vojenskou službu. Ani její samotný výkon ovšem není možné považovat za pronásledování. Jde naopak o legitimní požadavek státu.

10. Žalovaný také dodal, že v listopadu 2020 došlo k válečnému konfliktu mezi Arménií a Ázerbájdžánem v oblasti Náhorního Karabachu. Tento konflikt však nezasáhl samotné území Arménie. Ode dne 10. 11. 2020 začala platit nová mírová dohoda, podle které zůstanou bojující strany na dosavadních pozicích. Na dodržování této dohody dohlíží ruský mírový kontingent. Podle dostupných informací v Arménii neprobíhá ani nehrozí jakýkoliv ozbrojený konflikt.
11. Žalovaný se vyjádřil také k únosu žalobce. Uvedl, že šlo o ojedinělý incident, který souvisel se sporem žalobceva zesnulého bratra s armádou. Tento spor však již netrvá. Proto pro žalobce nepředstavuje žádné budoucí ohrožení. Vyšetřování celé události dobrovolně ukončila rodina žalobce a nedala státním orgánům možnost poskytnout žalobci účinnou ochranu. Ani sám žalobce nebo jeho matka neuváděly jako důvod podání žádosti o mezinárodní ochranu jakékoliv ohrožení související s předchozím únosem žalobce. Pokud by žalobce v budoucnosti byl v ohrožení, může se obrátit na arménskou policii, případně využít další formy právní ochrany.

II. Žaloba

12. Žalobce především namítá, že žalovaný nerespektoval závazný právní názor krajského soudu. Krajský soud uložil žalovanému, aby doplnil skutková zjištění ohledně možného diskriminačního způsobu výkonu základní povinné vojenské služby spočívajícího v umísťování branců z chudých rodin do oblastí konfliktu. Žalovaný však zjišťoval informace o zemi původu velice povrchně a formálně. Navíc se netýkají otázek, které měl žalovaný podle pokynu soudu vyřešit. Součástí spisu je pouze jedna zpráva týkající se zákonné úpravy základní vojenské služby v Arménii. Nijak ale nezachycuje její reálné uplatňování. Rozhodnutí žalovaného je proto nepřezkoumatelné.
13. Žalovaný navíc účelově vyloučil z podkladů pro vydání rozhodnutí relevantní listiny. Před vydáním prvního rozhodnutí ve věci byla součástí podkladů rozhodnutí zpráva Ministerstva zahraničních věcí ČR, ze které plynuly informace o možné diskriminaci při výkonu základní vojenské služby. Žalovaný tuto zprávu účelově nepoužil a podklady rozhodnutí doplnil pouze formálně. Neobsahují však informace o systému umísťování branců do problémových oblastí.
14. V průběhu řízení žalobce dokládal články z internetových stránek arménské ministerstva obrany, které prokazují, že i po uzavření mírové dohody dochází ke ztrátám na životech vojáků i civilistů. Žalovaný však tyto informace s odkazem na zásadu hospodárnosti řízení nevyužil jako podklad rozhodnutí a nenechal je ani přeložit. Žalovaný však nemohl hodnotit relevanci těchto článků, aniž by znal jejich obsah. Tím porušil svou povinnost přihlížet ke všemu, co v řízení vyšlo najevo.
15. Žalovaný nesprávně posoudil i reálnost hrozícího odvodu žalobce do armády. Zdůraznil, že žalobce dosud neobdržel povolávací rozkaz ani neabsolvoval nutnou lékařskou prohlídku. Pominul však tvrzení žalobce, že jeho povolávací rozkaz obdržela jeho starší sestra, která žije v Arménii. Existuje proto reálná hrozba odvodu žalobce do armády. Navíc i krajský soud uvedl, že není relevantní, že žalobce zatím povolávací rozkaz neobdržel.
16. Podle žalobce žalovaný také nesprávně posoudil skutkové okolnosti únosu žalobce. Nezpochybil, že by k němu skutečně došlo. Označil jej však za ojedinělý incident, který pro žalobce neznámá žádné budoucí ohrožení. Tento závěr žalovaného však nemá oporu v provedeném dokazování. Žalobce přitom unesli příslušníci armády, kam by měl teď

nastoupit a vykonat základní vojenskou službu. Jeho obava z diskriminace je proto opodstatněná. V zemi sice mohou formálně existovat určité ochranné mechanismy, jiná otázka však je, zda jsou funkční. Vzhledem k předchozím zkušenostem žalobce po něm nelze požadovat, aby se případně obrátil na jinou složku státu.

17. Žalobce má za to, že žalovaný dostatečně nezjistil skutkový stav. Podklady pro vydání rozhodnutí hodnotil pouze jednotlivě a odděleně bez vzájemných souvislostí. Zapříčinil tím, že nedošlo k řádnému posouzení otázky, zda žalobcova povinnost nastoupit do základní vojenské služby není v jeho případě azylově relevantním důvodem pro udělení mezinárodní ochrany.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

18. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě uvedl, že žalobce svou minulou žalobu založil na obavách z odvodu do armády a obavách o matčin zdravotní stav. Nyní však žalobu staví pouze na důvodech souvisejících s vojenskou službou. Žalovaný však odmítá, že by v tomto ohledu nedostatečně pracoval se zprávami o zemi původu. Žalobcem doložené články v arménštině přijal jako důkaz, pouze je nenechal přeložit.
19. K obavám žalobce z odvodu do armády žalovaný uvedl, že branná povinnost je legitimní povinností státních občanů. Azyl je možné udělit pouze z důvodu obav z trestního stíhání nebo uložení trestu z důvodu odepření výkonu vojenské služby. Navíc pouze tehdy, pokud by při výkonu základní vojenské služby docházelo k páčání zločinů proti míru, válečným zločinům nebo zločinům proto lidskosti. Trestní stíhání v případě odepření vojenské služby za konfliktu, při němž k uvedeným protiprávním jevům nedochází, nepředstavuje akt pronásledování. Naopak je zcela legitimní, aby stát, jenž se nachází v konfliktu, vynucoval plnění branné povinnosti a nařízené mobilizace i prostředky trestního práva.
20. Nelze tvrdit, že by provedené dokazování bylo nedostatečné a skutková podstata, ze které správní orgán vycházel, neměla oporu ve spise. Žalovaný provedl dokazování podrobně a úplně. Zabýval se všemi okolnostmi případu. Srozumitelným způsobem odůvodnil, proč není možné žalobci udělit některou z forem mezinárodní ochrany. Je to právě žalobce, kdo má v řízení o mezinárodní ochranu povinnost tvrzení. Žalovaný je toho názoru, že pro to, aby žalobce mohl tuto svou povinnost splnit, učinil maximum. Dostatečně proto zjistil skutkový stav a opatřil si dostatek relevantních informací o zemi původu.

IV. Jednání ve věci

21. Dne 20. 7. 2022 se ve věci konalo jednání za účasti žalobce, jeho zástupkyně, zástupce žalovaného a tlumočnice arménského jazyka. Obě strany v úvodu odkázaly na svá dosavadní písemná podání. Žalobce zdůraznil, že se bojí návratu do Arménie, aby ho nepotkal stejný osud jako jeho bratra. Mezi Ázerbájdžánem a Arménií sice panuje příměří, ale na hranici neustále dochází k určitým incidentům, při nichž umírají mladí kluci. Některé z nich žalobce znal. Takovému osudu se žalobce chce vyhnout. Proto by chtěl zůstat v ČR a vést zde normální život. V Arménii už ho v současné době hledají. Konkrétně ho hledali u jeho sestry a ve škole, kterou absolvoval. Bojí se, že ho v případě nuceného návratu do Arménie odvedou. Pár měsíců poté, co nabyl plnoletosti, byl na adresu bydliště jeho sestry doručen povolávací rozkaz s uvedením dne, místa a hodiny, kam se má dostavit za účelem odvedení na základní vojenskou službu.

22. Krajský soud v rámci dokazování požádal přítomnou tlumočnici, aby přeložila články o napětí na arménsko-ázerbajdžánské hranici, které byly součástí správního spisu. První článek popisuje, že dne 14. 7. 2021 v hraniční oblasti Yeraskh v důsledku útoku ázerbajdžánských sil zemřel arménský voják. Druhý článek popisuje, že 17. 7. 2021 ázerbajdžánská vojska otevřela palbu na hranici. Pokračovala v ní dne 19. 7. 2021 a 20. 7. 2021. V důsledku této střelby byl zraněn starosta obce Yeraskh, který organizoval snahy zastavit střelbu ze strany ázerbajdžánských sil. Poslední článek popisuje několikahodinovou střelbu ázerbajdžánských vojsk namířenou na arménskou armádu ze dne 19. 7. 2021 v úseku Yeraskh. Situace v nočních hodinách toho dne zůstávala velmi napjatá. Žalobce poté doplnil, že obec Yeraskh je pouze 40 km od Jerevanu. Žádná ze stran neměla další důkazní návrhy.
23. Po skončení dokazování obě strany přednesly závěrečné návrhy. Žalobce upozornil, že v Arménii dochází k cenzuře informací ohledně konfliktu na hranicích s Ázerbájdžánem a není možné získat další informace, které by mohl doložit. Žalovaný azylový příběh žalobce neposoudil dostatečně. Žalovaný v závěrečném návrhu zmínil, že se nastoupit na vojenskou službu nechce nikomu. Ale jde o státoobčanskou povinnost, kterou je třeba splnit. Přitom v Arménii existuje systém záruk alternativ k vojenské službě, pokud někdo není vojenské služby schopen, což žalovaný v rozhodnutí popsal. Žalobci nehrozí ani vážná újma coby předpoklad doplňkové ochrany. Žalobce může využít nástrojů umožňujících legalizaci pobytu na území ČR podle příslušné pobytové legislativy. Krajský soud následně vyhlásil tento rozsudek.

V. Posouzení věci krajským soudem

24. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba včas. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů podle skutkového a právního stavu zjištěného s přihlédnutím k čl. 46 odst. 3 směrnice č. 2013/32/EU („procedurální směrnice“).
25. Krajský soud musel dát žalobci za pravdu v tom, že žalovaný dostatečně nerespektoval jeho předchozí závazný právní názor, pokud jde o posouzení otázky, zda jsou obavy žalobce z nastoupené základní vojenské služby relevantní pohledu mezinárodní ochrany.
26. Již ve svém zrušujícím rozsudku krajský soud žalovaného upozornil, že obava žadatele související s brannou povinností za jistých okolností může být relevantní pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu. Je tomu tak zejména tehdy, pokud by žadateli hrozilo trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů odporujících zásadám a cílům OSN. Dále krajský soud uvedl, že důvod pro udělení azylu může při splnění dalších podmínek existovat v případě, že by podmínky výkonu povinné vojenské služby měly diskriminační povahu nebo by se prováděla diskriminačním způsobem (viz bod 26 zrušujícího rozsudku).
27. V průběhu předchozího řízení o žádosti žalobce se přitom ukázalo, že nelze zcela vyloučit, že by podmínky výkonu základní vojenské služby v Arménii neměly diskriminační povahu. Žalobcův otec konkrétně uváděl, že mladí muži z chudších rodin slouží v nebezpečných oblastech na hranicích Arménie a Ázerbájdžánu. Tomuto tvrzení do jisté míry odpovídaly i informace o zemi původu, které si shromáždil žalovaný. Konkrétně z informace Ministerstva zahraničních věcí ČR, č. j. 120168/2015-LPTP, ze dne 2. 2. 2016, která se jediná týkala výkonu základní vojenské služby v Arménii, plynulo, že armáda

posílá mladé muže do vojenských oblastí nebezpečných pro život – tj. na linii dotyku mezi Arménií a Ázerbájdžánem nebo Národním Karabachem – bez jakýchkoliv předchozích zkušeností se zacházením se zbraněmi a municí. Týká se to mladých mužů z „obyčejných rodin“, zatímco synové z movitých rodin slouží na vojně v oblastech nedaleko od hlavního města.

28. S ohledem na tyto skutečnosti krajský soud uložil žalovanému, aby se blíže zabýval podmínkami výkonu povinné vojenské služby. Aby na základě relevantních informací o zemi původu posoudil, zda žalobci jednak nehrozí výkon vojenské služby v podmínkách, které by byly diskriminační. A zároveň, zda nehrozí, že by se při výkonu vojenské služby musel účastnit bojových akcí, které odporují mezinárodnímu právu (srov. bod 30 zrušujícího rozsudku). Zároveň krajský soud zdůraznil, že pro posouzení věci není podstatné, že žalobce zatím neobdržel povolávací rozkaz. Důležité je naopak posoudit, zda po dovršení 18 let žalobci podle příslušných arménských zákonů odvod hrozí nebo ne (bod 31 zrušujícího rozsudku).
29. Těmto požadavkům však nové rozhodnutí žalovaného vyhovuje pouze částečně. Žalovaný se v odůvodnění vyjadřuje k obavě žalobce z nastoupení vojenské služby v souvislosti s jeho následnou účastí v bojových akcích. Výslovně sice nezdůvodňuje, že v případě žalobce nehrozí, že by se v rámci výkonu vojenské služby musel podílet na páčání zločinů odporujících mezinárodnímu právu. Vysvětluje však, že po podpisu mírové dohody s Ázerbájdžánem již na území Arménie ozbrojený konflikt neprobíhá.
30. Z odůvodnění rozhodnutí žalovaného, tak implicitně plyne, že s ohledem na absenci aktivního ozbrojeného konfliktu nehrozí nasazení žalobce do vojenských akcí. Z toho plyne, že reálná není ani hrozba, že by se podílel na páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti, či jiných činů odporujících zásadám a cílům OSN. V tomto ohledu tedy rozhodnutí žalovaného byť stroze, ale přeci jen vyhovuje požadavkům zrušujícího rozsudku krajského soudu. To však neplatí ve vztahu k otázce, zda podmínky výkonu povinné vojenské služby v Arménii nemají diskriminační povahu.
31. Žalovaný ve svém rozhodnutí vychází z toho, že žalobce má v případě návratu do Arménie možnost vyhnout se nástupu na vojenskou službu, protože tamní systém počítá s možností náhradní vojenské služby. Buď v podobě alternativní vojenské služby vykonávané v ozbrojených silách, anebo v podobě alternativní pracovní služby vykonávané mimo ozbrojené síly. Tyto informace žalovaný čerpá ze zprávy Rakouského Federálního úřadu pro migraci ze dne 2. 9. 2020 („zpráva BFA“), která je součástí správního spisu. *Z této zprávy však plyne, že oprávnění vykonávat náhradní vojenskou službu mají pouze osoby, u kterých by výkon povinné vojenské služby ve vojenských jednotkách byl v rozporu s jejich vírou nebo náboženským přesvědčením. Tuto informaci žalovaný zamlčel. Přitom je zřejmé, že možnost vykonat náhradní vojenskou službu se netýká každého brance. A protože žalobce netvrdil, že by výkon vojenské služby v jeho případě odporoval jeho přesvědčení či náboženskému vyznání, možnost vykonat alternativní vojenskou službu by neměl. Závěr žalovaného, na kterém v zásadě stojí celé jeho posouzení relevance obav žalobce z výkonu vojenské služby coby důvodu pro udělení azylu, tedy neodpovídá obsahu správního spisu. Není totiž pravdou, že by se žalobce mohl výkonu vojenské služby vyhnout.*
32. Žalovaný kromě toho, stejně jako ve svém původním rozhodnutí, zdůrazňuje skutečnost, že žalobce zatím neobdržel povolávací rozkaz. *Krajský soud však již žalovanému ve svém zrušujícím rozsudku vysvětlil, že to není vůbec podstatné. Nemůže proto obstát stejná*

argumentace žalovaného, kterou již krajský soud jednou odmítl. Pro pořádek proto krajský soud znovu opakuje, že aby žadatel mohl v azylovém řízení důvodně uplatňovat obavy z výkonu vojenské služby, nemusí v zemi původu vyčkávat k povolání k výkonu základní vojenské služby a uprchnout až poté, co bude zřejmé, že v blízké budoucnosti bude splňovat zákonné podmínky pro odvod. *Nezbytné je naopak posoudit, zda v případě návratu do vlasti žadateli odvod do armády reálně hrozí nebo ne.* Podle zprávy BFA přitom všeobecné vojenské povinnosti podléhají muži ve věku 18 až 27 let. I žalobce vypověděl, že příslušníci vojenské správy již kontaktovali jeho sestru a vyptávali se na něj. Je proto zřejmé, že v případě návratu do Arménie by žalobce musel vojenskou službu absolvovat.

33. Ve svém zrušujícím rozsudku krajský soud uložil žalovanému, aby se zabýval otázkou, zda podmínky výkonu vojenské služby v Arménii nejsou diskriminační. Tuto povinnost ale žalovaný v novém řízení nesplnil. Vycházel pouze z tvrzení žalobce, že podle informací, které čerpá z internetu a od svých známých, se místo, kde branec slouží, určuje losem. *S tímto tvrzením se však žalovaný neměl spokojit.* Ve zprávách o zemi původu měl ověřit, zda skutečně nehrozí, že mladé muže z chudších rodin, přidělí do nebezpečných hraničních oblastí. Ozbrojený konflikt s Ázerbájdžánem již sice aktivně neprobíhá. Ovšem z informací o zemi původu, které dokládal v řízení žalobce, i které si shromáždil žalovaný (srov. Informaci OAMP o bezpečnostní a politické situaci v zemi ze dne 2. 9. 2021), plyne, že na hranicích pořád dochází k občasným bezpečnostním incidentům.
34. Možnou diskriminaci při výkonu základní vojenské služby přitom v minulosti netvrdil pouze žalobcův otec, ale plynula i z informací, které si obstaral žalovaný. Žalobce nyní trefně namítá, že žalovaný neměl tyto informace ignorovat. Měl se řádně zabývat reálnými podmínkami výkonu základní vojenské služby v Arménii a následně měl posoudit, zda nejsou diskriminační do takové míry, že by zakládaly pronásledování. *To žalovaný i přes závazný pokyn krajského soudu vyslovený ve zrušujícím rozsudku neudělal.* Jeho rozhodnutí je kvůli tomu stále nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Krajský soud upozorňuje žalovaného, že v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. správní orgán váže právní názor, který krajský soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku. Pokud s tímto právním názorem žalovaný nesouhlasil, měl možnost podat proti zrušujícímu rozsudku kasační stížnost. To neudělal.
35. V dalším řízení proto žalovaný bude muset znovu posoudit důvodnost žádosti žalobce o mezinárodní ochranu. Bude třeba, aby si již tentokrát obstaral dostatek informací, které se budou věnovat reálným podmínkám výkonu základní vojenské služby v Arménii. Následně posoudí, zda tyto podmínky nejsou v praxi diskriminační do té míry, že by zakládaly pronásledování.
36. Pro úplnost krajský soud dodává, že v kontextu azylového příběhu žalobce nepovažuje bez dalšího za rozhodné, že v Arménii existují externí i alternativní mechanismy k ochraně práv vojáků, například v podobě možnosti podat stížnost arménskému ombudsmanovi nebo ministerstvu obrany. *Posuzování dostupnosti prostředků vnitřní ochrany je namístě až poté, co žalovaný dospěje k závěru, že žadateli hrozí pronásledování nebo vážná újma.* Dostupnost těchto prostředků totiž nelze hodnotit abstraktně, tj. bez ohledu na konkrétní okolnosti daného případu. V případě žalobce by pak například bylo nutné zohlednit také skutečnost, že se v minulosti stal obětí únosu ze strany příslušníků armády. Zároveň nestačí pouze odkázat na formální existenci určitých prostředků nápravy. Je naopak nutné posuzovat jejich reálné uplatňování. *V tuto chvíli je však hodnocení této otázky předčasné.*

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

37. Z výše uvedeného vyplývá, že si žalovaný v rozporu se závazným právním názorem plynoucím ze zrušujícího rozsudku stále neobstaral dostatek relevantních informací o zemi původu žalobce. Porušil proti § 78 odst. 5 s. ř. s. V důsledku toho skutkový stav, který vzal za základ napadeného rozhodnutí, vyžaduje zásadní doplnění [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Jeho rozhodnutí je zároveň částečně nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Proto soud výrokem I. tohoto rozsudku rozhodnutí žalovaného zrušil (§ 78 odst. 1 s. ř. s.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.). V dalším řízení pak bude žalovaného vázat právní názor, který soud vyslovil v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Krajský soud dodává, že prováděl dokazování, proto žalovaný zahrne v dalším řízení tyto důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí (§ 78 odst. 6 s. ř. s.). V dalším řízení také bude moci žalobce doložit, že již obdržel povolávací rozkaz.
38. Žalobce byl ve věci úspěšný, proto mu vzniklo právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Výrokem II. tohoto rozsudku soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci do třiceti dnů od právní moci rozsudku náhradu nákladů řízení o žalobě v celkové výši 10.200 Kč. Tato částka se skládá z částky 9.300 Kč za tři úkony právní služby právní zástupkyně žalobců Mgr. Heleny Pindejové – příprava a převzetí věci [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb č. 177/1996 Sb. („advokátní tarif“)], podání žaloby [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu] a účast na jednání před soudem [§ 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu]. Tarifní hodnota úkonu činí 50.000 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Odměna za jeden úkon právní pomoci proto činí 3.100 Kč. K tomu je třeba připočíst paušální náhrady hotových výdajů za tři úkony právní služby po 300 Kč (tedy 3x300 Kč; podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 20. července 2022

Martin Kopa, v. r.
samosoudce